

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Henna Ylimäki

OSAKEYHTIÖN SULAUTUMINEN JA JAKAUTUMINEN
VEROTUKSESSA

Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

2007

OSAKEYHTIÖN SULAUTUMINEN JA JAKAUTUMINEN VEROTUKSESSA

Ylimäki, Henna
Satakunnan Ammattikorkeakoulu
Liiketalous, matkailu, tietojenkäsittely ja viestintä Pori
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
Marraskuu 2007
Rajala, Jukka
UDK: 005.591.45, 336.2, 658.114.4 ja 658.168.5
Sivumäärä: 42

Avainsanat: yritysjärjestelyt, fuusio, diffuusio

Opinnäytetyössä tutkittiin osakeyhtiön sulautumista ja jakautumista sekä niitä koskevaan lainsäädäntöön tulleita muutoksia. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää lakiuudistusten vaikutuksia osakeyhtiöiden verotukseen jakautumis- ja sulautumisvaiheessa ja miten nämä yritysjärjestelyt voidaan toteuttaa ilman veroseuraamuksia. Tutkimusmenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tutkielma nojautui ammattikirjallisuuteen ja aineistona aihetta käsitteleviä kirjoja, artikkeleita sekä muutamia internetlähteitä.

Tutkimuksessa todettiin, että osakeyhtiölain uudistuksen tuomat mahdollisuudet sulautuvalle tai jakautuvalle yhtiölle ovat pienet. Suurimmat muutokset sulautumiseen liittyen ovat käsittelyajan lyheneminen, kirjanpidon käsittely sulautumissuunnitelmassa sekä se että sulautumisvastikkeen voi antaa muu taho kuin sulautumiseen osallistuvat yritykset. Jakautumiseen vaikuttava muutos vanhaan osakeyhtiölakiin verrattuna oli se että jakautuminen voidaan toteuttaa niin, että jakautuvan yhtiön varoja siirretään jo ennen jakautumista voimassa olleeseen yhtiöön.

Tutkimuksessa todettiin, että muutokset elinkeinoverotuksessa merkitsevät yrityksille mahdollisuutta tehdä aikaisempaa laajemmin yritysjärjestelyjä ilman veroseuraamuksia. Yritysjärjestelyt helpottuivat kun osittaisjakautuminen tuli mahdolliseksi myös verolainsäädännössä. Sulautumista verolainsäädännön muutokset eivät koskeneet.

A FUSION AND DIFFUSION OF A LIMITED COMPANY IN TAXATION

Ylimäki, Henna

Satakunta University of Applied Sciences

School of Business, Tourism, Business Information Systems, Media and Communication Pori

Degree Programme in Financial Administration

November 2007

Rajala, Jukka

UDK: 005.591.45, 336.2, 658.114.4 and 658.168.5

Nuber of pages: 42

Key words: arrangement of company, fusion, diffusion

The thesis was explored fusion and diffusion in a limited company and reform of legislation. This thesis was cleared up law reforms influence on taxation in a limited company which is in fusion or diffusion situation and also to how fusion and diffusion can realized without taxes. The research was conducted using content analysis. The thesis relies heavily on professional literature and material was used books, articles and few Internet sites.

In this thesis was mentioned, that the reforms in Limited Liability Companies Act apply to fusion or diffusion came a little. The biggest changes apply to fusion were that reading time came shorter, handling of accounting in a fusionplan and equivalent of fusion could pay some other quarter than companies which take part to the fusion. The change that had an influence on diffusion was that the diffusion can realized like that company's, which is divided, assets are charged to company which has been existing already before diffusion.

In the thesis was also mentioned, that changes of occupations taxation mean possibility to make arrangement of company more than before without taxes. Diffusion came easier than partial diffusion came feasible also in taxation. Changes of taxation are not applied to a fusion.

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	6
2.	SULAUTUMINEN	9
2.1.	Absorptiosulautuminen	10
2.2.	Kombinaatiosulautuminen	13
2.3.	Sulautumissuunnitelma	14
2.4.	Hyväksytyn tilintarkastajan lausunto	16
2.5.	Suunnitelman rekisteröiminen	16
2.6.	Kuulutus velkojille	17
2.7.	Sulautumisen käsittely kirjanpidossa	17
2.8.	Lopputilitys	19
3.	SULAUTUMINEN VEROTUKSESSA	20
3.1.	Osakkeenomistajien verotus	22
3.2.	Varainsiirtovero ja arvonlisävero	22
4.	JAKAUTUMINEN	23
4.1.	Kokonaisjakautuminen	24
4.2.	Osittaisjakautuminen	25
4.3.	Jakautumissuunnitelma	26
4.4.	Hyväksytyn tilintarkastajan lausunto	27
4.5.	Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen	28
4.6.	Kuulutus velkojille	28
4.7.	Lopputilitys	28
5.	JAKAUTUMINEN VEROTUKSESSA	29
5.1.	Osakkeenomistajien verotus	31
5.2.	Varainsiirtovero ja arvonlisävero	31
6.	ESIMERKKEJÄ SULAUTUMISESTA	32
7.	ESIMERKKEJÄ JAKAUTUMISESTA	34
8.	JOHTOPÄÄTÖKSET	36

8.1. Osakeyhtiölain sulautumista ja jakautumista koskevat uudistukset ja niiden vaikutukset	37
8.2. Verolainsäädännön sulautumista ja jakautumista koskevat muutokset ja niiden vaikutukset	38
8.3. Yritysjärjestelyjen toteuttaminen ilman veroseuraamuksia	39
8.4. Tutkimusprosessin kulku ja onnistuminen.....	39
LÄHTEET.....	41

1. JOHDANTO

Yritykselle voi tulla toimintansa kehittyessä tarve järjestellä rakennettaan uudelleen. Yrityksen sisään on esimerkiksi saattanut kehittyä erilaisia liiketoimintakokonaisuuksia, jotka on järkevää eriyttää omiksi yhtiöikseen. Tällöin kyse on jakautumisesta. Toisaalta taas yhtiö on voinut laajentua ostamalla toisen yhtiön osakekannan ja tällöin syntyy tarve yhdistää ostetun yhtiön toiminta ostajana olevan yrityksen toimintaan, jolloin on kyse sulautumisesta.

Sulautuminen ja jakautuminen ovat yhtiöoikeudellisesti tarkasti säädeltyjä menettelyjä, joista on säädelty erikseen osakeyhtiölaissa ja elinkeinoverolaissa. Tutkin työssäni osakeyhtiön jakautumista ja sulautumista. Valitsin aiheeksi juuri sulautumisen ja jakautumisen, koska vaikka ne ovat päinvastaisia yritysjärjestelyjä, niin niitä koskeva lainsäädäntö on samankaltaista.

Vertailen tutkimuksessani vanhaa osakeyhtiölakia ja 1.9.2006 uudistunutta osakeyhtiölakia. Tutkin verolakien suhtautumista uuden osakeyhtiölain säädöksiin sulautumisen ja jakautumisen osalta. Perehdyn myös siihen miten elinkeinoverolain uudistus toteutuessaan 1.1.2007 vaikutti osakeyhtiöiden sulautumiseen ja jakautumiseen ja miten verohallitus on ottanut kantaa osakeyhtiölainuudistuksen tuomiin verokysymyksiin.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten sulautuminen tai jakautuminen voidaan toteuttaa osakeyhtiössä uudistetun osakeyhtiölain mukaan sekä sitä miten verolainsäädäntö nykyisellään suhtautuu osakeyhtiön jakautumiseen ja sulautumiseen. Tutkin myös miten verolainsäädäntöön tehdyt uudistukset vaikuttivat osakeyhtiöiden fuusioihin ja diffuusioihin. Selvitän millä edellytyksillä tällaiset yritysjärjestelyt voidaan toteuttaa niin, ettei yritykselle tai sen omistajille aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia.

Tutkimuksessani ei ole toimeksiantajaa, vaan ajatus tutkimuksesta lähti omasta kiinnostuksestani aiheeseen ja halusta lisätä omaa tietämystäni asiasta. Lakiuudistuksien ajankohtaisuus sai minut tarttumaan aiheeseen. Tutkimuksen aihe liittyy myös läheisesti työhöni ja haluan tutkimuksen avulla kehittää omaa ammattitaitoani ja osaamistani alalla niin, että tiedän käytännöt ja osaan antaa fuusio- tai diffuusio-tilanteessa oleville yrityksille neuvoja sekä käytännön toteutuksessa että verotuksellisissa asioissa. Toivon, että tutkimuksestani on hyötyä joillekin sulautumis- tai jakautumisvaiheessa olevien yritysten johdoille.

Työssäni tutkimusmenetelmänä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Se on analyysimuoto, jossa tarkastellaan tekstimuotoisia aineistoja. Sisällönanalyysin avulla on tarkoitus muodostaa tutkittavasta asiasta tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset aiheesta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Laadullisessa sisällönanalyysissa aineisto jaotellaan ensin pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen uudenlaiseksi kokonaisuudeksi. Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti, erona on analyysin ja luokittelun perustuminen joko aineistoon tai valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105, 109-116.)

Käytin työssäni teorialähtöistä sisällönanalyysia. Teorialähtöisestä tutkimuksesta on kyse silloin, kun tutkimusaineiston analyysi perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Aineiston analyysia ohjaa tällöin valmis malli ja tarkoituksena on yleensä teorian testaaminen uudessa yhteydessä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95-99.)

Tutkimusprosessini käsitti seuraavat vaiheet: syvälinen perehtyminen aineistoon ja muistiinpanojen tekeminen, aineiston sisäistäminen, epäolennaisuuksien karsiminen, johtopäätöksien tekeminen ja niiden tulkinta. Lähdeaineistona olen käyttänyt pelkästään kirjallista aineistoa; kirjoja ja artikkeleita. Myös asiantuntijahaastattelut ja keskustelut olisivat olleet vaihtoehto aineistoksi, mutta uskoin löytäväni lähdekirjallisuudesta kattavasti tietoa aiheesta enkä siksi uskonut saavani hyötyä haastatteluista. Työssäni olen tutkinut monipuolisesti uusinta lähdekirjallisuutta aiheesta, koska lakiuudistusten vuoksi ennen vuotta 2006 ilmestyneet teokset ovat vanhentuneita. Tutkimuksessani perehdyn laaja-alaisesti alan kirjallisuuteen, aiheesta kirjoitettuihin artikkeleihin sekä internetlähteisiin. Koko tutkimuksen ajan seurasin ajankohtaista keskustelua aiheesta sekä lakiuudistusten vaiheita.

Työni koostuu teoriaosasta, jossa selostan laajasti sulautumisen ja jakautumisen käsitteet, yritysjärjestelyiden toteuttamistavat, niiden verottamisen sekä yhtiöiden osalta että osakkaiden osalta. Teoriaosuuden jälkeen tulee muutamia esimerkkejä, joihin olen koonnut tutkimusongelman kannalta keskeisiä kysymyksiä. Vastaan esimerkkeihin teoriaosuudessa ilmi käyvien tietojen pohjalta. Johtopäätöksissä teen yhteenvedon siitä minkälaisia muutoksia sulautumiseen ja jakautumiseen on tullut lakimuutosten yhteydessä ja selvitän niiden vaikutuksia osakeyhtiöihin. Kerron miten jakautuminen ja sulautuminen toteutetaan ilman välittömiä veroseuraamuksia ja kerron tutkimusprojektin etenemisestä sekä oman mielipiteeni opintäytetyöprojektin onnistumisesta.

2. SULAUTUMINEN

Sulautumisen toteuttamistapoja ovat absorptiosulautuminen ja kombinaatiosulautuminen, joiden erityistapauksista kerron tarkemmin luvuissa 2.1-2.2. Sulautumisen osapuolet ovat sulautuva yhtiö ja vastaanottava yhtiö. Sulautumisessa eli fuusiossa osakeyhtiö sulautuu toiseen osakeyhtiöön. Tällöin toinen eli sulautuva osakeyhtiö siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle eli vastaanottavalle yhtiölle ja sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat sulautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Vastikeosakkeet on siis annettava sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille suunnattavassa osakeannissa. Jotta sulautuminen täyttää elinkeinoverolain vaatimukset, vastaanottava yhtiö ei saa käyttää sulautumisvastikkeena jo hallussaan olevia omia osakkeitaan. Uusi osakeyhtiölaki mahdollistaa sen, että osakeyhtiö voi järjestää maksuttoman osakeannin itselleen, jolloin se saa itselleen annissa annettavat uudet osakkeet, mutta tällaisesta järjestelystä ei ole vielä kokemusta. (Ojala 2006a.) Sulautumisvastike voi olla myös rahaa tai muuta omaisuutta tai sitoumuksia (OYL 16:1). Vastikkeena käytetty rahamäärä saa olla enintään 10 prosenttia vastikeosakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta (EVL 52 a). Kun yhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö sulautuu emoyhtiöönsä, ei tarvitse antaa sulautumisvastiketta, koska vastaanottava yhtiö saa sulautumisen yhteydessä sulautuvan yhtiön kaikki varat ja sulautuvan yhtiön olemassaolo lakkaa, eikä emoyhtiöllä näin ollen ole tarvetta maksaa sulautumisvastiketta itselleen (HE 247/2006).

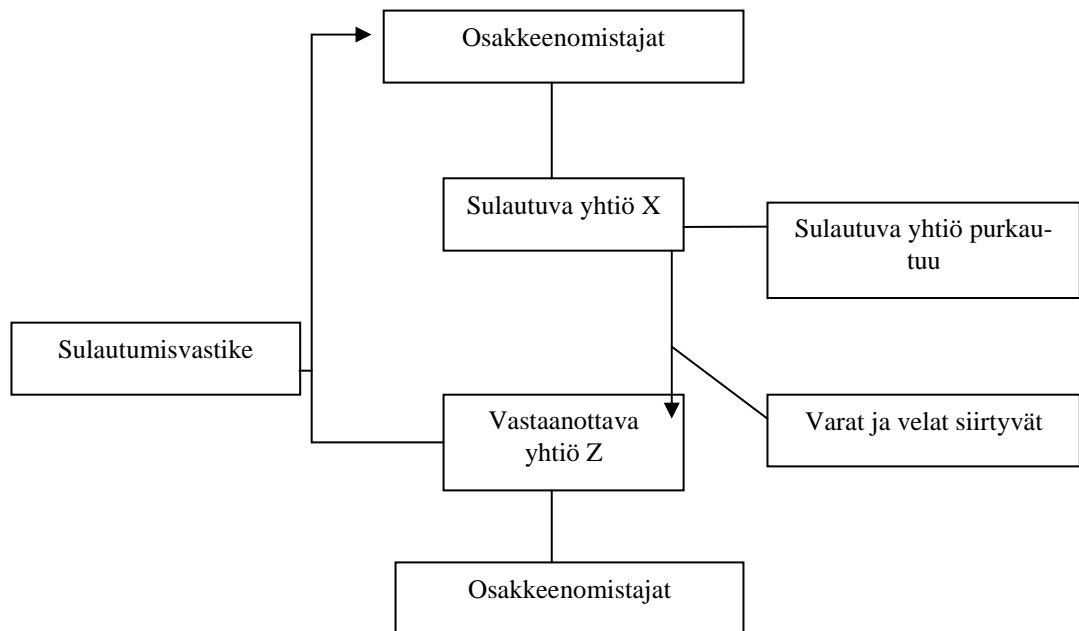
Sulautumisen perusajatus on, että yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat jatkavat tai voivat halutessaan jatkaa vastaanottavan yrityksen osakkeenomistajina. Raha on kuitenkin sulautumisvastikkeena usein tarpeen esimerkiksi murto-osaisten osakkeiden antamisen estämiseksi. Osakkeenomistajat eivät kuitenkaan voi valita osakevastikkeen ja rahavastikkeen välillä, ellei siitä ole erikseen päätetty. (Mähönen & Säiläkivi & Villa 2006, 481.)

Uudessa osakeyhtiölaissa, joka tuli voimaan 1.9.2006, siirryttiin nimellisarvottomaan pääomajärjestelmään. Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeilla ei ole nimellisarvoa ellei sitä määrätä yhtiöjärjestyksessä. Nimellisarvottomuus vaikuttaa sulautumiseen sillä tavalla, että osakepääomaa ei ole tarvetta kaikissa sulautumistapauksissa korottaa, vaikka sulautumisvastikkeena annettaisiinkin yhtiön uusia osakkeita. Osakkeiden antaminen on siis uuden osakeyhtiölain mukaan mahdollista ilman osakepääoman korotusta. (Soini 2006, 5.)

Sulautumisesta päättää sulautuvassa yhtiössä yhtiökokous. Tytäryhtiössä päättävä elin voi olla yhtiön hallitus. Vastaanottavassa yhtiössä sulautumisesta päättää yhtiön hallitus. Osakkeenomistajien, joilla on vähintään yksi kahdeskymmenesosa yhtiön osakkeista, vaatimuksesta sulautumisesta voidaan päättää myös yhtiökokouksessa. (OYL 16:9.)

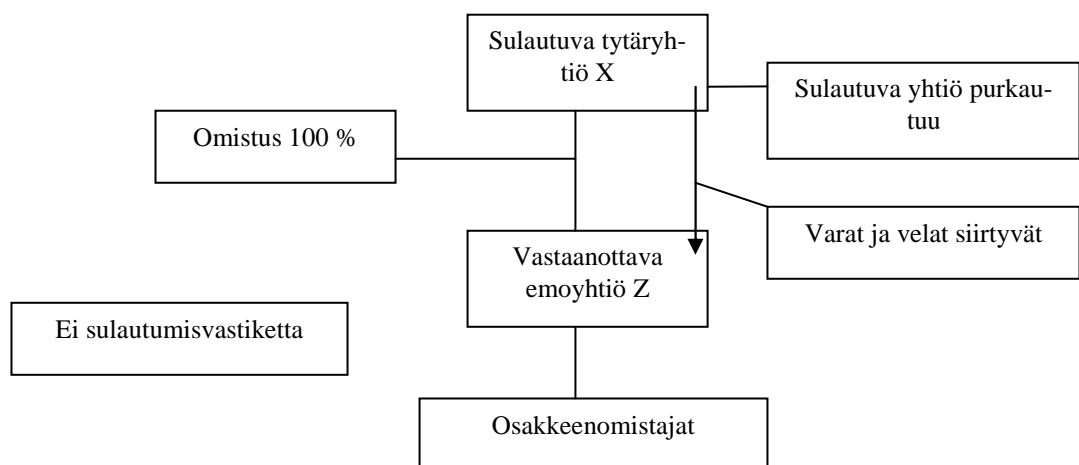
2.1. Absorptiosulautuminen

Absorptiosulautumisessa yksi tai useampi yhtiö sulautuu vastaanottavaan yhtiöön (OYL 16:2). Kuviossa 1 on kuvattu absorptiosulautuminen perusmuodossaan.

Kuvio 1, absorptiosulautuminen

Absorptiosulautumisen erityistapauksia ovat tytäryhtiösulautuminen, sisaryhtiösulautuminen ja kolmikantasulautuminen, joista yleisin on varmasti *tytäryhtiösulautuminen*. Se on absorptiosulautumisen muoto, jossa emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö sulautuu emoyhtiöön. (Mähönen ym. 2006, 484; OYL 16:2)

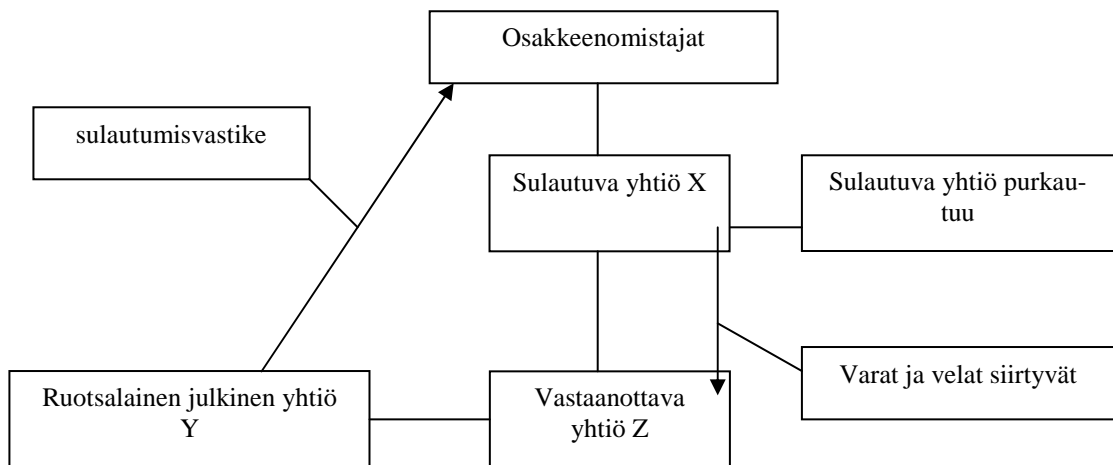

Kuvio 2, tytäryhtiösulautuminen

Tytäryhtiösulautumisessa sulautumisen osapuolet omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet sekä mahdolliset optio-oikeudet sekä muut osakkeisiin oikeuttavat oikeudet. Tytäryhtiösulautuminen ei edellytä, että emoyhtiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet, vaan sulautumiseen voi osallistua myös muita konserniyhtiöitä. Tämä mahdollistaa sen, että useampi osittain toisiaan omistava tytäryhtiö sulautuu kaikkien yhteiseen emoyhtiöön. Tällöin edellytyksenä kuitenkin on, että sulautuvien yhtiöiden osakkeita ei omista mikään järjestelyn ulkopuolinen taho. Tytäryhtiösulautumiseen ei liity osakkeiden eikä optio-oikeuksien tai muiden osakkeisiin oikeuttavien oikeuksien lunastusmahdollisuutta. (Mähönen ym. 2006, 484.)

Toinen varsin tavallinen sulautumistilanne on *sisaryhtiösulautuminen*, jossa emoyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö sulautuu emoyhtiön omistamaan toiseen tytäryhtiöön. Tällaisessa sisaryhtiösulautumisessa tai emoyhtiösulautumisessa ei anneta tavallisesti lainkaan sulautumisvastiketta, koska emoyhtiöllä ei ole tarvetta antaa sulautumisvastiketta itselleen. Kun molemmat yhtiöt omistanut emoyhtiö jo omistaa vastaanottavan yhtiön koko osakekannan, omistajan kannalta ei ole tarpeen saada vastaanottavan yhtiön osakkeita sulautumisvastikkeeksi. Tällöin omistajan omistamien osakkeiden lukumäärä vain lisääntyisi, mutta omistaja omistaisi yhtiön edelleen kokonaan. Tämä käytäntö on ollut hyväksytty jo ennemminkin sisaryhtiö- ja tytäryhtiösulautumisessa, mutta vuoden 2007 alusta elinkeinoverolain muutoksen myötä lakiin tuli säädös, jonka mukaan sulautumisessa, jossa sama omistaja omistaa sekä sulautuvan että vastaanottavan yhtiön koko osakekannan, sulautumisvastiketta ei tarvitse antaa. (Ojala 2006a.)

Absorptiosulautuminen, jossa muu taho kuin vastaanottava yhtiö antaa sulautumisvastiketta on *kolmikantasulautumista*. Kolmikantasulautuminen on kuvattu kuviossa 3.

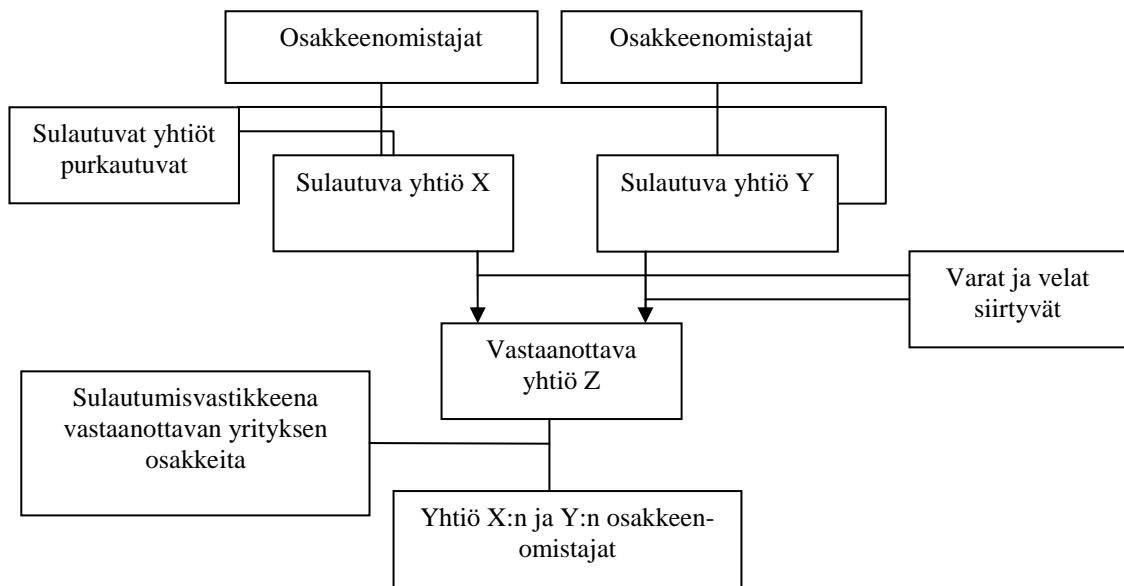

Kuvio 3, Kolmikantasulautuminen

Kolmikantasulautuminen tuli mahdolliseksi osakeyhtiölain uudistuksen myötä. Luonnollinen lähtökohta on, että muu taho on vastaanottavan yhtiön emoyhtiö. Muu taho voi antaa sulautumisvastikkeen joko kokonaan tai osittain. Vastiketta antavan yhtiön ei tarvitse olla suomalainen vaan se voi olla myös ulkomaalainen osakeyhtiö. Tällöin vastikkeen antamiseen sovelletaan vastiketta antavan yhtiön kotipaikan lain säännöksiä. Jos vastiketta antava taho on suomalainen osakeyhtiö, vastikkeen antamisessa on kyse tavallisesta osakeannista tai optio-oikeuksien tai muiden osakkeisiin oikeuttavien oikeuksien antamispäätöksestä. (Mähönen ym. 2006, 485-486.)

2.2. Kombinaatiosulautuminen

Kombinaatiosulautumisessa kaksi tai useampia yhtiöitä sulautuu yhdeksi yhtiöksi perustamalla yhdessä uuden vastaanottavan yhtiön. Tällöin sulautuvan yhtiön osakkeenomistajista tulee uuden, vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajia ja sulautuva yhtiö purkautuu. (Suojanen & Savolainen & Sirainen 2006, 124.)

Kuvio 4, Kombinaatiosulautuminen

2.3. Sulautumissuunnitelma

OYL 16:3 §:n mukaan sulautumisen osapuolten on laadittava kirjallinen sulautumissuunnitelma, joka on päivätävä ja allekirjoitettava. Sulautumissuunnitelman laatiminen on yhtiöiden hallitusten tehtävä. Se on perusta yhtiöiden hallitusten päätökselle toteuttaa sulautuminen. Sulautumissuunnitelmasta on saatava hyväksytyn tilintarkastajan lausunto.

OYL 16:3 §:n mukaan sulautumissuunnitelman tulee sisältää:

1. Sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden ja mahdollisen sulautumisvastikkeen antajan toiminimet, yritys- ja yhteisötunnukset ja kotipaikat;
2. selvitys sulautumisen syistä;
3. absorptiosulautumisessa ehdotus vastaanottavan yhtiön yhtiöjärjestyksen muutoksesta sekä kombinaatiosulautumisessa ehdotus perustettavan yhtiön yhtiöjärjestyksessä ja siitä miten perustettavan yhtiön toimielinten jäsenet valitaan;
4. absorptiosulautumisessa ehdotus sulautumisvastikkeena mahdollisesti annettavien osakkeiden lukumäärästä osakelajeittain ja siitä annetaanko uusia vai yhtiön hallussa

olevia omia osakkeita sekä kombinaatiosulautumisessa ehdotus vastaanottavan yrityksen osakkeiden lukumäärästä osakelajeittain;

5. ehdotus mahdollisesta muusta sulautumisvastikkeesta kuin osakkeista ja sulautumisvastikkeina olevien optio-oikeuksien ehdot;
6. ehdotus sulautumisvastikkeen jakautumisesta, vastikkeen antamisen ajankohdasta ja muista ehdoista;
7. selvitys sulautuvan yhtiön optio-oikeuden haltijan oikeuksista sulautumisessa;
8. absorptiosulautumisessa ehdotus vastaanottavan yrityksen mahdollisesta osakepääoman korotuksesta sekä kombinaatiosulautumisessa ehdotus vastaanottavan yrityksen osakepääomasta;
9. selitys sulautuvan yhtiön varoista, veloista ja omasta pääomasta ja niiden arvostamiseen vaikuttavista seikoista, sulautumisen suunnitellusta vaikutuksesta vastaanottavan yrityksen taseeseen sekä sulautumiseen sovellettavista kirjanpidollisista menetelmistä;
10. ehdotus sulautumiseen osallistuvien yritysten oikeudesta päättää muista kuin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvista järjestelyistä, jotka vaikuttavat niiden oman pääoman tai osakkeiden määrään;
11. selvitys pääomalainoista, joiden velkojat voivat 6 §:n mukaisesti vastustaa sulautumista;
12. selvitys sulautuvan yhtiön ja sen tytäryhteisöjen omistamien vastaanottavan yhtiön tai sen emoyhtiön osakkeiden lukumäärästä sekä sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden omistamien sulautuvan yhtiön osakkeiden lukumäärästä;
13. selvitys sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden omaisuuteen kohdistuvista yritysikiinnityksistä;
14. selvitys sulautumiseen osallistuvan yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle, tilintarkastajalle ja sulautumissuunnitelmasta lausunnon antavalle tilintarkastajalle annettavista erityisistä eduista ja oikeuksista;
15. ehdotus sulautumisen täytäntöönpanon suunnitellusta rekisteröintiajankohdasta, sekä
16. ehdotus mahdollisiksi muiksi ehdoiksi.
17. OYL 16:3 §:n 3 momentissa todetaan että tytäryhtiösulautumiseen ei sovelleta edellä olevan 2 momentin 4-8 eikä 10 kohdan säännöksiä.

Sulautumissuunnitelma voi sisältää myös sellaisia kohtia, joita ei laissa mainita ja taas toisaalta siitä voidaan jättää pois sellaiset laissa mainitut seikat, jotka eivät koske kyseessä olevaa sulautumista (Mähönen & Villa 2006, 420). Kombinaatiosulautumisessa sulautumissuunnitelma korvaa vastaanottavan yhtiön perustamissopimuksen (OYL 16:12).

2.4. Hyväksytyt tilintarkastajan lausunto

Osakeyhtiölain 16:4 pykälässä säädetään, että sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten on nimitettävä vähintään yksi hyväksytty tilintarkastaja antamaan lausunto sulautumissuunnitelmasta kullekin sulautumiseen osallistuvalla yhtiöllä. Lausunnossa on arvioitava onko sulautumissuunnitelmassa annettu oikeat ja riittävät tiedot perusteista, joiden mukaan sulautumisvastike määrätään ja vastikkeen jakamisesta. Vastaanottavalle yritykselle on myös annettava lausunto siitä vaarantaako sulautuminen yhtiön velkojen maksun. Tytäryhtiösulautumisessa riittää velkojen maksusta annettava lausunto. Hyväksytty tilintarkastaja voi olla ulkopuolinen tilintarkastaja tai emo- tai tytäryhtiön tilintarkastaja.

Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitukseen on liitettävä hyväksytyn tilintarkastajan lausunto vastaanottavalle yhtiölle siirtyvien varojen arvostamisesta. Tällainen lausunto vastaa apporttimenettelyn yhteydessä annettavaa lausuntoa, jossa kuitenkin huomioidaan sulautumisen erityinen luonne. Tytäryhtiösulautumisessa kyseistä lausuntoa ei kuitenkaan tarvitse antaa. (Soini 2006, 6.)

2.5. Suunnitelman rekisteröiminen

Sulautumissuunnitelma on ilmoitettava rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa suunnitelman allekirjoittamisesta. Ilmoitukseen liitteenä on oltava hyväksytyn tilintarkastajan lausunto. Tytäryhtiösulautumisessa ilmoituksen tekee emoyhtiö. Jos suunnitelmaa ei rekisteröidä kuukauden kuluessa sen allekirjoittamisesta, sulautuminen raukeaa. (OYL 16:5.)

Sulautumissuunnitelman rekisteröinti-ilmoitukseen ei tarvitse enää aiemmasta poiketen liittää sulautumiseen osallistuvien yritysten kolmen viimeksi päättyneen tilikauden tilinpäätöksiä, toimintakertomuksia ja tilintarkastuskertomuksia eikä muita asiakirjoja näin ollen sulautumassa olevan osakeyhtiön ei tarvitse enää laa-

tia välitilinpäättöstä. Uuden osakeyhtiölain mukaan sulautumissuunnitelma on hyväksyttävä muuttumattomana kaikissa sulautumiseen osallistuvissa yhtiöissä tai muuten sulautuminen raukeaa. Vanhan osakeyhtiölain aikana sulautumissuunnitelmaa saattoi sulautuvassa yhtiössä muuttaa sulautumisvastikkeen jaon osalta. (Koitto 2006a.)

2.6. Kuulutus velkojille

Niillä sulautuvan yhtiön velkojilla, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä, on oikeus vastustaa sulautumista. Tämän vuoksi rekisteriviranomaisen on annettava sulautuvan yhtiön hakemuksesta velkojille kuulutus, jossa mainitaan velkojan oikeudesta vastustaa sulautumista. Velkojan on ilmoitettava vastustuksestaan kirjallisesti rekisteriviranomaiselle viimeistään kuulutuksessa mainittuna päivänä. Sulautuvan yhtiön on haettava kuulutusta neljän kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman rekisteröimisestä tai sulautuminen raukeaa. Kuulutus on annettava myös vastaanottavan yhtiön velkojille mikäli sulautumien tilintarkastajan lausunnon mukaan vaarantaa vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. Rekisteriviranomaisen on julkaistava kuulutus virallisessa lehdessä viimeistään kolmea kuukautta ennen määräpäivää. (Siikarla 2006, 275.)

Kuulutus annetaan 1.9.2006 voimaan tulleen osakeyhtiölain mukaan vain niille velkojille, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä. Aiemmin tällaista velkojansuojamenettelyä sovellettiin myös saataviin, jotka syntyivät rekisteröinnin jälkeen. (Siikarla 2006, 275.)

2.7. Sulautumisen käsittely kirjanpidossa

Kirjanpitolainsäädäntö määrittää viime kädessä sen, miten sulautumisessa yhtiöön tulevat varat ja velat arvostetaan ja millaiseksi vastaanottavan yhtiön oma pääoma

muodostuu. Sulautumisen käsittely kirjanpidossa riippuu siitä soveltaako vastaanottava yhtiö IFRS-standardeja vai kirjanpitolakia. (Mähönen ym. 2006, 486.)

IFRS-standardit (International Financial Reporting Standards) ovat kansainväliset tilinpäätösstandardit, jotka otettiin käyttöön kirjanpitolainsäädännön uudistumisen myötä. IFRS-standardien noudattaminen on pakollista pörssiyhtiöiden konsernitilinpäätöksissä. Muutkin yhtiöt voivat käyttää IFRS-standardien mukaista raportointia, mutta se ei ole pakollista. (Suojaan ym. 2006, 91.)

Kirjanpitolain mukaan yritysten yhdistelyn tulee heijastaa yritysjärjestelyn taloudellista luonnetta. Ensin on mietittävä sitä, onko vastaanottavan yrityksen kannalta kyseessä hankinta vai onko kysymyksessä kahden itsenäisen yhtiön toiminnan, varojen ja velkojen yhdistäminen. Silloin, kun kyseessä on hankinta, sovelletaan hankintamenojärjestelmää, kun taas kyseessä on yhdistäminen, sovelletaan yhdistämismenetelmää. Hankintamenojärjestelmä on kuitenkin ensisijainen kirjaamistapa. (Mähönen & Villa 2006, 416-417.)

IFRS-standardien mukaan hankintamenojärjestelmä on ainoa sallittu yhdistämismenetelmä muissa kuin konsernin sisäisissä fuusioissa. Hankintamenojärjestelmässä se osa hankitun yrityksen voitosta tai tappiosta, joka on kertynyt hankinnan jälkeen, vaikuttaa vastaanottavan yrityksen omaan pääomaan. Tällöin eliminoidaan hankitun yrityksen osakkeiden hankintameno sekä hankitun yrityksen tilinpäätösajankohdan omasta pääomasta hankkijayrityksen osuutta vastaava osuus hankitun yrityksen hankinta-ajankohdan mukaisesta oman pääoman määrästä. Tällöin hankkijayrityksen omaan pääomaan jää jäljelle vain hankitun yrityksen oman pääoman määrä, joka on kertynyt hankinta-ajan jälkeen. (Mähönen ym. 2006, 486.)

Yhdistämismenetelmä on sallittu vain konsernin sisäisten hankintojen osalta, esimerkiksi tytäryhtiö- tai sisaryhtiösulautumisessa. Yhdistämismenetelmä tarkoittaa sitä, että tavallisessa sulautumisessa syntyvä fuusioerotus merkitään yleensä yhtiön omaan pääomaan siten, että sulautumista edeltäneiden vapaiden pääomien yhteismäärät säilyvät muuttumattomina. Yhdistämismenetelmä ei sovellu käytettä-

väksi silloin, kun konserniyrityksillä on jo ennestään huomattava omistusosuus hankitussa yrityksessä. (Mähönen ym. 2006, 487.)

Toisin kuin IFRS-standardeissa, kirjanpitolain mukaan yhdistelmämenetelmä ei kuitenkaan ole kokonaan kielletty. Kirjanpitolautakunnan vuonna 1994 antamassa ratkaisussa (1253/1994) todettiin että absorptiosulautumisen kirjanpitokäsittelyssä noudatetaan konsernitilinpäätöksessä käytettävää yhdistelymenetelmää soveltuvin osin. (Soini 2006, 6.)

Kun osakkeiden tai osuuksien hankintameno ei ole yhtä suuri kuin hankitun yrityksen hankinta-ajankohdan mukainen oman pääoman määrä, syntyy eliminointiero. Sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää tai alittaa hankkijaosapuolen osuuden hankittujen yksilöitävien varojen ja velkojen käyvästä arvosta kaupan toteuttamisajankohtana, käsitellään liikearvona tai negatiivisena liikearvona. IFRS:n mukaan liikearvoa ei poisteta. Aineettomat hyödykkeet, jotka ovat yksilöitävissä, erotetaan liikearvosta ja niille määritellään taloudellinen käyttöaika. Määritellyn käyttöajan perusteella ne poistetaan suunnitelman mukaisina poistoina. Tämän jälkeen jäljelle jäävän liikearvon poistot on korvattu vuosittaisella arvonalentumistestauksella ja sen perusteella tehtäville peruuttamattomilla alentuneen tasearvon kulukirjauksilla. (Mähönen ym. 2006, 487.)

2.8. Lopputilitys

Sulautuvan yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen on sulautumisen täytäntöönpanon jälkeen mahdollisimman pian tehtävä lopputilitys eli laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole vielä esitetty yhtiökokouksessa. Tämä lopputilitys on annettava tilintarkastajille, joiden täytyy kuukauden kuluessa antaa sitä koskeva tilintarkastuskertomus. (OYL 16:17.) Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi kahden kuukauden kuluessa sen vahvistamisesta ja ilmoitukseen on liitettävä jäljennös tilintarkastuskertomuksesta ja sulautuvan yhtiön

hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kirjallinen ilmoitus lopputilityksen vahvistamisen päivämäärästä. (OYL 8:10.)

3. SULAUTUMINEN VEROTUKSESSA

Osakeyhtiölain uudistus 1.9.2006 toi mukanaan uusia verokysymyksiä. Ongelmana on se, että verolainsäädäntöä ei ole uudistettu vastaamaan niihin kysymyksiin, joita yhtiölainsäädännön uudistus on tuonut mukanaan. Verohallitus antoi 8.3.2007 ohjeen uudistetun yhteisölain vaikutuksista tavanomaisimpiin verotuksen soveltamistilanteisiin (Dnro 206/345/2007). Verohallituksen ohjeen myötä suurimpaan osaan yhtiöoikeudellisia toimia saatiin selkeä verotusta koskeva tulkintaohje. Yritysten kannattaa kuitenkin edelleen selvittää mm. ennakkotiedoin sellaisten toimenpiteiden verovaikutukset, joihin verohallitus ei ohjeessaan ole ottanut kantaa. Verohallituksen ohje on suhteellisen kattava ja turvaa sekä yritysten että osakkaidenkin oikeusturvan lähes kaikissa perustilanteissa. (Suomen Yrittäjät. 2007.)

Sulautuvan yhtiön ei katsota purkautuvan verotuksessa ja näin ollen noudatetaan jatkuvuutta. Verotuksessa sulautumista ei pidetä luovutuksena. Sulautumisessa kaikki sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle yhtiölle kirjanpitoarvostaan. Myös kaikki sulautuvan yhtiön varaukset siirtyvät vastaanottajalle. Sulautuminen on yleisseuraanto mikä tarkoittaa, että varat ja velat siirtyvät ilman selvitysmenettelyä. Tällöin vastaanottava yhtiö voi vähentää kaikki sulautuvan yhtiön vielä vähentämättä olevat verotuksessa vähennyskelpoiset menot samalla tavalla kuin sulautuva yhtiö olisi voinut vähentää ne omassa verotuksessaan. Yhtiöiden sulautuessa syntynyt voitto ei ole veronalaista tuloa eikä tappio vähennyskelpoinen meno. (EVL 52 b.)

Yleisseuraannosta johtuu, että sulautumisessa ei tarvitse erikseen yksilöidä siirtyviä varoja ja velkoja. Velkojen tai muiden sopimuskumppaneiden suostumusta ei myöskään tarvita, ellei tällaisesta ole heidän kanssaan erikseen sovittu. Siirtyminen tapahtuu suoraan lain nojalla eikä siihen tarvita mitään erillisiä luovutustoumia. (Mähönen ym. 2006, 519.)

Sulautuvan yhtiön tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle ja vastaanottavalla yhtiöllä on oikeus vähentää verotettavasta tulosta sulautuneen yhteisön tappio seuraavan kymmenen vuoden aikana, mikäli vastaanottava yhtiö tai sen osakkaat yhdessä ovat tappiovuoden alusta lukien omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista. Jos edellytykset eivät täyty, sulautuvan yhtiön tappiot eivät siirry vastaanottajalle. (TVL 123.)

Sulautumisessa voi syntyä vastaanottavalle yhtiölle sulautumisvoittoa tai -tappiota. Sulautumistappiota syntyy, jos sulautuvasta yhtiöstä siirtyy nettovaroja osakkeiden hankintamenoa vähemmän. Sulautumisvoittoa taas syntyy, jos nettovaroja siirtyy enemmän kuin osakkeiden hankintameno on. Elinkeinoverolain mukaan sulautumisessa syntynyt sulautumisvoitto ei ole veronalaista tuloa eikä sulautumisessa syntynyt tappio ole vähennyskelpoinen meno. (Ojala 2006a.)

Uuden osakeyhtiölain säätelemä kolmikantasulautuminen ei vielä ole elinkeinoverolain säätelemä verotuksellisesti neutraali järjestelymuoto, vaikka se yhtiöoikeudellisesti olisikin mahdollista toteuttaa (Suomen Yrittäjät. 2007). EVL 52 a pykälässä absorptiosulautumisesta, jonka erityistapaus kolmikantasulautuminen on, säädetään, että sulautumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa yksi tai useampi osakeyhtiö siirtää selvitysmenettelyttä kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle ja sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita. Vastike voi olla myös rahaa, mutta kuitenkin enintään 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa. Näin ollen EVL 52 a pykälä ei sovellu kolmikantasulautumiseen, koska osak-

keenomistajat saavat muun sulautumisvastikkeen kuin omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita. Koska kolmikantasulautumisessa EVL 52 a pykälän mukaiset edellytykset eivät täyty, sovelletaan sulautumiseen tuloverotuksessa purkautumista koskevia säännöksiä ja sulautumisesta tulee veroseuraamuksia eli kolmikantasulautumisessa osakkeenomistajan on suoritettava varainsiirtoveroa sulautumisen perusteella muulta taholta kuin vastaanottavalta yhtiöltä saamistaan osakkeista.

Elinkeinoverolain sisältämät säännökset yritysjärjestelyistä perustuvat Euroopan unionin yritysjärjestelydirektiiviin, jonka tarkoituksena on poistaa verotuksellisia esteitä yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiltä. Kun nämä säännökset täyttyvät, ei omaisuuden luovutuksesta aiheudu välittömiä veroseuraamuksia, vaan verotus siirtyy siihen kunnes yritysjärjestelyssä siirtyneet varat tai vastikkeena saadut osakkeet luovutetaan edelleen. (Ojala 2006a.)

3.1. Osakkeenomistajien verotus

Sulautuvan yhtiön osakas luopuu omistamistaan osakkeista ja saa niiden vastikkeena vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Tällaista osakkeiden vaihtumista ei pidetä osakkeenomistajien verotuksessa osakkeiden luovutuksena, eikä näin ollen osakkeenomistajaa veroteta luovutusvoitosta. Jos sulautumisessa kuitenkin käytetään rahavastiketta, sen osalta sulautumista pidetään verotettavana luovutuksena. (Ojala 2006a.)

3.2. Varainsiirtovero ja arvonnlisävero

Varainsiirtoverolain 15 pykälän mukaan varainsiirtoveroa ei suoriteta niissä tapauksissa, joissa sulautumisen perusteella osakkeen omistaja saa vastaanottavan yhtiön uusia osakkeita. Ukkola ja Vilppula (2004,168-169) toteavat, että kun su-

lautuminen toteutetaan osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön mukaisesti, sulautuminen ei aiheuta varainsiirtoveroseuraamuksia osakkeen omistajalle.

Sulautuminen on yleisseuraanto, joten se ei aiheuta seurauksia arvonlisäverotuksessa. Tämän vuoksi sulautumista eivät koske kiinteistöinvestointien palautussäännökset. Sulautuminen ei siis velvoita palauttamaan kiinteistöjen uudisrakentamiseen ja perusparantamiseen liittyviä ostovähennyksiä. Tämä edellyttää kuitenkin, että kiinteistöä käytetään sulautumisen jälkeenkin vähennykseen oikeuttavassa käytössä. Sulautumiseen liittyvien kustannusten arvonlisäverot ovat yleensä vähennyskelpoisia liiketoiminnan yleiskuluina, jos sulautuvan yhtiön liiketoiminta on arvonlisäverollista. (Blummé & Pitkänen & Raunio & Äärilä 2001.)

4. JAKAUTUMINEN

Jakautumisen tapoja on kaksi. Se voi tapahtua joko kokonaisjakautumisena tai osittaisjakautumisena. Osakeyhtiö voi jakautua kahdeksi tai useammaksi osakeyhtiöksi. Jakautumisen avulla voidaan esimerkiksi eriyttää yhtiön eri toimintoja omiksi yhtiöikseen. Muita syitä jakautumiseen voi olla esimerkiksi yrityskauppaan tai sukupolven vaihdokseen valmistautuminen. (Ojala 2006b, 36-37.)

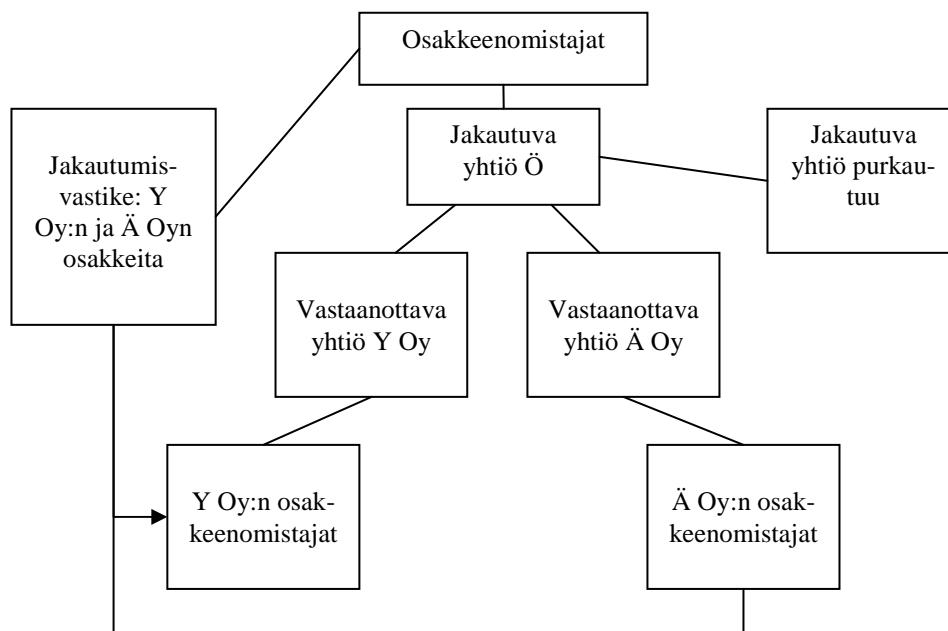
Jakautumista koskevat säännöt on pyritty saamaan muodoltaan mahdollisimman samanlaisiksi sulautumissäntelyn kanssa. Osakeyhtiö voi jakautua siten, että sen varat ja velat siirtyvät joko osittain tai kokonaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle. Vastaanottava yritys voi olla joko jakautumisen yhteydessä perustettava yhtiö tai syyskuun 2006 alussa voimaan tulleen uuden osakeyhtiölain mukaan jo entuudestaan toiminnassa oleva yhtiö. Jakautumisessa jakautuvan osakeyhtiön osakkeenomistajat saavat jakautumisvastikkeena vastaanottavien yhtiöiden liikkeelle laskemia uusia osakkeita. Vastaanottavat yhtiöt voivat antaa jakautumisvastikkeena myös rahaa tai muuta omaisuutta kuin osakkeita. (OYL 17:1.) Rahavas-

tike ei saa kuitenkaan olla enempää kuin 10 prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta (EVL 52 f).

OYL 17:9 pykälän mukaan jakautumisesta päättää jakautuvassa osakeyhtiössä yhtiökokous ja vastaanottavassa yhtiössä hallitus. Osakkeenomistajien, joilla on omistuksessaan vähintään yksi kahdeskymmenesosa yhtiön osakkeista, vaatimuksesta jakautumisesta voidaan päättää myös yhtiökokouksessa.

4.1. Kokonaisjakautuminen

Kokonaisjakautumisessa jakautuva osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä, niin että kaikki jakautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yritykselle. Uusi osakeyhtiölaki mahdollisti sen, että vastaanottava yritys voi olla vasta perustettu tai jo ennestään olemassa oleva. (OYL 17:2).

Kuvio 5, Kokonaisjakautuminen

4.3. Jakautumissuunnitelma

OYL 17:3:n mukaan jakautumiseen osallistuvien yritysten on laadittava kirjallinen jakautumissuunnitelma, joka on päivättävä ja allekirjoitettava. Jakautumissuunnitelmaan säädökset vastaavat suunnilleen sulautumissuunnitelman sisältöä. Jakautumisessa perustettavaan yhtiöön suunnitelma muistuttaa kombinaatiosulautumissuunnitelmaa ja jakautumisessa toimivaan yhtiöön suunnitelma taas muistuttaa absorptiosulautumissuunnitelmaa (Mähönen & Villa 2006, 456). Jakautumissuunnitelmassa voidaan määrätä jakautumisesta yhtä aikaa sekä perustettavaan että toimivaan yhtiöön (Siikarla 2006, 286). Jakautumissuunnitelma korvaa vastaanottavan yhtiön perustamissopimuksen jakautuessa perustettavaan yhtiöön (OYL 17:12).

OYL 17:3 §:n mukaan jakautumissuunnitelmassa on oltava:

1. Jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden ja mahdollisen sulautumisvastikkeen antajan toiminimet, yritys- ja yhteisötunnukset ja kotipaikat;
2. selvitys jakautumisen syistä;
3. jakautumisessa toimivaan yhtiöön ehdotus mahdollisesta vastaanottavan yhtiön yhtiöjärjestyksen muutoksesta sekä jakautumisessa perustettavaan yhtiöön ehdotus perustettavan yhtiön yhtiöjärjestyksessä ja siitä miten perustettavan yhtiön toimielinten jäsenet valitaan;
4. jakautumisessa toimivaan yhtiöön ehdotus jakautumisvastikkeena mahdollisesti annettavien osakkeiden lukumäärästä osakelajeittain ja siitä annetaanko uusia vai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita sekä jakautumisessa perustettavaan yhtiöön ehdotus vastaanottavan yrityksen osakkeiden lukumäärästä osakelajeittain;
5. ehdotus mahdollisesta muusta jakautumisvastikkeesta kuin osakkeista ja vastikkeina olevien optio-oikeuksien ehdot;
6. ehdotus jakautumisvastikkeen jakautumisesta, vastikkeen antamisen ajankohdasta ja muista ehdoista;
7. selvitys jakautuvan yhtiön optio-oikeuden haltijan oikeuksista jakautumisessa;
8. jakautumisessa toimivaan yhtiöön ehdotus vastaanottavan yrityksen mahdollisesta osakepääoman korotuksesta sekä jakautumisessa perustettavaan yhtiöön ehdotus vastaanottavan yrityksen osakepääomasta;
9. selvitys jakautuvan yhtiön varoista, veloista ja omasta pääomasta ja niiden arvostamiseen vaikuttavista seikoista sekä ehdotus jakautuvan yhtiön varojen ja velkojen jakautumisesta kullekin jakautumiseen osallistuvalla yhtiöllä, jakautumisen suunnitel-

lusta vaikutuksesta vastaanottavan yrityksen taseeseen sekä jakautumiseen sovellettavista kirjanpidollisista menetelmistä;

10. ehdotus osakepääoman alentamisesta varojen jakamiseksi vastaanottavalle yhtiölle tai osakkeenomistajille, varojen siirtämiseksi vapaan oman pääoman rahastoon tai käyttämisestä sellaisen tappion välittömään kattamiseen, johon vapaa oma pääoma ei riitä;
11. ehdotus jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden oikeudesta päättää muista kuin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvista järjestelyistä, jotka vaikuttavat niiden omaan pääomaan tai osakkeiden määrään;
12. selvitys pääomalainoista, joiden velkojat voivat OYL 17:6 §:n mukaisesti vastustaa jakautumista;
13. selvitys jakautuvan yhtiön ja sen tytäryhteisöjen omistamisen vastaanottavan yhtiön ja sen emoyhtiön osakkeiden lukumäärästä sekä jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden omistamien jakautuvan yhtiön osakkeiden lukumäärästä;
14. selvitys jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden omaisuuden kohdistuvista yritysikiinnityksistä;
15. selvitys tai ehdotus jakautumiseen osallistuvan yhtiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle, tilintarkastajalle ja jakautumissuunnitelmasta lausunnon antavalle hyväksytylle tilintarkastajalle annettavista erityisistä eduista ja oikeuksista;
16. ehdotus jakautumisen täytäntöönpanon suunnitellusta rekisteröintiajankohdasta, sekä
17. ehdotus mahdollisiksi muiksi jakautumisen ehdoiksi.

4.4. Hyväksytyt tilintarkastajan lausunnot

Aivan kuten sulautumisessakin, on jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten nimettävä yksi tai useampi hyväksytty tilintarkastaja antamaan lausunto jakautumissuunnitelmasta kullekin jakautumiseen osallistuvalla yhtiöllä. Lausunnon tulee sisältää arvio siitä onko jakautumissuunnitelmassa annettu oikeat ja riittävät tiedot perusteista, joiden mukaan jakautumisvastike määrätään, sekä vastikkeen jakamisesta. Vastaanottavan yhtiön tulee myös saada arvio siitä vaarantaako jakautumien vastaanottavan yhtiön velkojen maksun. (OYL 17:4)

4.5. Jakautumissuunnitelman rekisteröiminen

Jakautumissuunnitelma on ilmoitettava rekisteröitäväksi kuukauden kuluessa suunnitelman allekirjoittamisesta. Hyväksytyn tilintarkastajan lausunto on liitettävä ilmoitukseen. Ilmoituksen tekevät jakautumiseen osallistuvat yhtiöt yhdessä. Hallituksen on tehtävä jakautumispäätös tai jakautumisesta päättävä yhtiökokous on pidettävä neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröimisestä tai jakautuminen raukeaa. (Mähönen ym. 2006a, 533-537.)

4.6. Kuulutus velkojille

Jakautuvan yhtiön velkojilla, joiden saatava on syntynyt ennen jakautumissuunnitelmaan rekisteröintiä, on oikeus vastustaa jakautumista. Rekisteriviranomainen antaa jakautuvan yhtiön hakemuksesta tällaisille velkojille kuulutuksen, jossa mainitaan velkojan oikeudesta vastustaa jakautumista ilmoittamalla siitä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle viimeistään annettavana määräpäivänä. Jakautuvan yhtiön on haettava kuulutuksen antamista neljän kuukauden kuluessa jakautumissuunnitelman rekisteröimisestä. Kuulutus on annettava myös vastaanottavan yhtiön velkojille, jos hyväksytyn tilintarkastajan lausunnon mukaan jakautuminen vaarantaa yhtiön velkojen maksun. Yhtiön on lähetettävä kuulutuksesta kirjallinen ilmoitus velkojilleen viimeistään kuukautta ennen määräpäivää. (Mähönen ym. 2006a, 534.)

4.7. Lopputilitys

Jakautumisen osalta lopputilitystä koskeva sääntely vastaa sulautumista koskevaa sääntelyä, kuitenkin siten että lopputilitys on annettava vain kokonaisjakautumisessa, jossa jakautuva yhtiö purkautuu. Kokonaisjakautumisessa jakautuvan yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen on jakautumisen täytäntöönpanon jälkeen mahdollisimman pian tehtävä lopputilitys eli laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus

ajalta, jolta tilinpäätöstä ei ole vielä esitetty yhtiökokouksessa. Tämä lopputilitys on annettava tilintarkastajille, joiden täytyy kuukauden kuluessa antaa sitä koskeva tilintarkastuskertomus. (OYL 17:17.) Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi kahden kuukauden kuluessa sen vahvistamisesta ja ilmoitukseen on liitettävä jäljennös tilintarkastuskertomuksesta ja sulautuvan yhtiön hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kirjallinen ilmoitus lopputilityksen vahvistamisen päivämäärästä. (OYL 8:10.)

5. JAKAUTUMINEN VEROTUKSESSA

Elinkeinoverolain 52c pykälässä säädetään jakautumisen sisällöstä verotuksessa. Elinkeinoverolain jakautumissäännöksiä sovelletaan järjestelyihin, joissa jakautuva osakeyhtiö purkautuu siten, että sen varat ja velat siirtyvät kirjanpitoarvostaan kahdelle tai useammalle vastaanottavalle osakeyhtiölle. Jakautuva yhtiö on erikseen verotettava verovelvollinen siihen asti kunnes jakautuminen on merkitty kaupparekisteriin (Ojala 2006b, 38).

Aikaisemmin verotuksen jakautumissäännöksiä on voitu soveltaa ainoastaan kokonaisjakautumiseen, jossa jakautuva yhtiö purkautuu. Osittaisjakautumista ei ole voinut käytännössä suorittaa, koska siihen ei ole ollut käytössä soveltuvaa verolainsäädäntöä, vaikka se yhtiöoikeudellisesti olisikin ollut mahdollista. (Hakola 2007, 17.) Osittaisjakautumista koskeva elinkeinoverolain muutos tuli voimaan 1.1.2007, jolloin myös osittaisjakautumiset tulivat tiettyjen edellytysten vallitessa verotuksellisesti neutraaleiksi järjestelyiksi. Tällöin osittaisjakautuminen voidaan toteuttaa ilman välittämiä veroseuraamuksia. Hallituksen ehdotuksen mukaisesti laissa asetetut edellytykset täyttävät osittaisjakautumiset voidaan toteuttaa ilman välittämiä veroseuraamuksia niin yhteisöjen kuin osakkaidenkin verotuksessa. Verotus lykkääntyy siihen ajankohtaan, jolloin siirtyneet varat tai vastikkeena saadut osakkeet luovutetaan edelleen. Hallituksen esityksen mukaisesti osittaisja-

kautumisen edellytykseksi säädettiin, että vastaanottavaan yhtiöön siirrettävien varojen ja velkojen tulisi muodostaa itsenäisesti toimeentuleva liiketoimintakokonaisuus. (HE 247/2006.)

Vastaanottavien yhtiöiden verotuksessa noudatetaan tasejatkuvuutta jakautumisessa siirtyneen yrityksen varallisuuden osalta eli varat ja velat siirtyvät vastaanottaville yhtiöille verotuksessa jäljellä olevista arvoistaan. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottavat yhtiöt saavat vähentää vähentämättä olevat menot omassa verotuksessaan samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty jakautuvan yhtiön verotuksessa. Varat ja velat voidaan jakaa kokonaisjakautumisessa vastaanottavien yhtiöiden kesken melko vapaasti, koska varojen ja velkojen jakamista koskevia säädöksiä ei ole. (Ojala 2006b, 38.)

Kokonaisjakautumisessa jakautuvan yhtiön vahvistetut tappiot siirtyvät vastaanottaville yhtiöille nettovarallisuuden suhteessa, ensisijaisesti kuitenkin sille yhtiölle joka jatkaa samaa liiketoimintaa, jossa tappiot ovat syntyneet (Hakola 2007, 17-18). Vastaanottavalla yhtiöllä on oikeus vähentää jakautuvalta yhtiöltä siirtyvät tappiot verotuksessaan, mikäli vastaanottava yhtiö tai sen osakkaat yhdessä tai erikseen ovat omistaneet tappiovuoden alusta lukien yli puolet jakautuneen yhtiön osakkeista (Ojala 2006b, 38).

Osittaisjakautumisessa ensisijaisesti tietyn liiketoimintakokonaisuuden tappiot siirtyvät sille yhtiölle, joka vastaanottaa kyseisen liiketoimintakokonaisuuden. Kaikissa tilanteissa tappioiden kohdistaminen tiettyyn toimintaan ei ole mahdollista. Sen vuoksi tappiot voidaan toissijaisesti jakaa vastaanottaville yhtiöille samassa suhteessa kuin siirtävän yhtiön nettovarallisuus siirtyy niille. (Hakola 2007, 18.)

5.1. Osakkeenomistajien verotus

Jakautumista ei pidetä veronalaisena luovutuksena jakautuvan yhtiön osakkaiden verotuksessa. Kun jakautuvan yhtiön osakkeet vaihdetaan vastaanottavien yhtiöiden liikkeeseen laskemiin uusiin osakkeisiin, jakautuvan yhtiön osakkaat eivät joudu maksamaan tuloveroa. Jakautumisessa saatavien uusien osakkeiden hankintameno määräytyy lähtökohtaisesti siirtyvän nettovarallisuuden perusteella. Jos vastikkeena kuitenkin saadaan rahaa, on tältä osin kyseessä luovutus. Tällöin jakautuvan yhtiön osakkaalle voi syntyä veronalaista luovutusvoittoa tai verotuksessa vähennyskelpoista luovutustappiota. (Ojala 2006b, 38.)

5.2. Varainsiirtovero ja arvonnisävero

Jakautuminen ei aiheuta varainsiirtoveroseuraamuksia, jos jakautuva yhtiö purkautuu ja jakautuminen toteutetaan osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön mukaisesti (Ukkola & Vilppula 2004, 173).

Arvonnisäverolaki ei sisällä erityisiä jakautumista koskevia säädöksiä. Jakautuminen ei ole arvonnisäverolain 1 §:n tarkoittama yritysjärjestelytilanne, vaan sen luonne yleisseuraantona aiheuttaa sen että jakautuvan yhtiön ei katsota luovuttavan omaisuuttaan vastaanottavalle yhtiölle. Jakautumisessa ei siis tapahdu sellaista luovutusta, joka voisi olla arvonnisäverotuksen kohteena. Liiketoiminnan käytössä olleet tavarat ja palvelut siirtyvät jakautuvalta yritykseltä vastaanottavalle yritykselle arvonnisäverotta. (Blummé ym. 2001.)

Kiinteistöinvestointeja koskevat palautussäännökset eivät koske jakautumisia. Jos jakautuva yhtiö siis omistaa kiinteistöjä, kiinteistöjen uudisrakennus- ja/tai perusparantamiskuluista tehtyjä alv-vähennyksiä ei tarvitse palauttaa jakautumisen yhteydessä. Mikäli kuitenkin siirtyvän omaisuuden käyttötarkoitus jakautumisen yhteydessä muuttuu vähennykseen oikeuttavasta vähennyskelvottomaksi, voidaan joutua tekemään arvonnisäverovähennyksiä. (Blummé ym. 2001.)

6. ESIMERKKEJÄ SULAUTUMISESTA

Sulautumisvastike

Seppo ja Tiina omistavat puoliksi E Oy:n. Osakekannan arvoksi on arvioitu 200 000 euroa. Omistajat tekevät S Oy:n omistajien kanssa sopimuksen E Oy:n sulautumisesta S Oy:öön. Seppo ei halua S Oy:n osakkaaksi ja siksi hänelle S Oy maksaa vastikkeen kokonaan rahana eli 100 000 euroa. Tiinalle S Oy suuntaa osakeannin, jossa hänelle annetaan S Oy:n osakkeita käyväältä hinnaltaan 100 000 euron arvosta. Vastikeosakkeiden nimellisarvo on 10 000 euroa ja ylime-nevä 90 000 euroa merkitään sijoitetun oman pääoman rahastoon. Onko menettely EVL:n säännösten mukaista? (mukailtu: Ojala 5/2006.)

Lain elinkeinotulon verottamisesta säännöksen mukaan vastikkeena tulee käyttää vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita. Uusien osakkeiden lisäksi vähäinen käteisvastike on mahdollinen. Rahavastikkeen enimmäismäärä on määritetty vastikkeena annettavien osakkeiden yhteismäärän mukaan. Käteisvas-tikkeen määrä on saa olla enintään 10 prosenttia vastikeosakkeiden yhteenlaske-tusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa.

Rahavastikkeen ei tarvitse jakautua tasaisesti sulautuvan yhtiön osakkeenomista-jille, vaan on mahdollista, että esimerkiksi osakkaille, joilla on pieni omistusosuus sulautuvasta yhtiöstä, maksetaan sulautumisessa koko vastike rahana. Oikeuskäy-tännön mukaan lainkohdassa tarkoitetuksi rahavastikkeeksi ei katsota sitä lunas-tuskorvausta, joka maksetaan sulautumista osakeyhtiölain mukaan vastaan äänes-täneelle osakkaalle. Ratkaisussa KHO 1999/4387 katsottiin, että lunastuksessa suoritettujen määrien lisäksi osakkeenomistajille voidaan suorittaa elinkeinovero-lain sallima 10 prosentin enimmäismääräinen rahavastike.

Uuden osakeyhtiölain myötä on haluttu helpottaa omien osakkeiden käyttöä yrittäjäkaupan maksuvälineenä. Se mahdollistaa sen, että osakeyhtiö voi järjestää maksuttoman osakeannin itselleen, jolloin se saa itselleen annissa annettavat uudet osakkeet. Ojala kuitenkin toteaa artikkelissaan (2006b, 36), että tällaisia osakkeista ei kuitenkaan ole aivan turvallista käyttää sulautumisvastikkeena, koska verosäännöksiä tai oikeuskäytäntöä aiheesta ei vielä ole. Mikäli halutaan soveltaa elinkeinoverolain sulautumissäännöksiä ja jatkuvuusperiaatteita ja näin välttyä veroseuraamuksilta, kannattaa jakautumisessa vastikkeena käytettävät osakkeet edelleen laskea liikkeelle vasta jakautumisen yhteydessä toteutettavassa osakeannissa.

Esimerkissä menetellään muuten elinkeinoverolain säännösten mukaisesti, mutta Sepolle maksettava käteisvastikkeen määrä ylittää 10 prosenttia osakkeiden nimellisarvosta. Näin ollen elinkeinoverolain sulautumissäännöksiä ei voida soveltaa ja esimerkin mukaisesti toteutetusta sulautumisesta tulee veroseuraamuksia yhtiölle ja osakkaalle. Rahavastikkeen osalta sulautumista pidetään verotettavana luovutuksena ja siitä osakas joutuu maksamaan veroa normaalin luovutuksen tapaan.

Sulautuvan yhtiön tappioiden käsittely

B Oy:llä on vahvistettuja tappioita vuosilta 1999, 2000 ja 2002. Vuonna 2004 B Oy sulautuu kilpailevaan C Oy:öön. Ennen vuotta 2004 yhtiöt ovat toimineet täysin erillään toisistaan eivätkä yhtiöt tai niiden osakkaat ole omistaneet toistensa osakkeita. Voiko C Oy vähentää B Oy:n vahvistetut tappiot omassa verotuksessaan? (mukailtu: Ojala 5/2006.)

Vastaanottava osakeyhtiö voi vähentää sulautuneen osakeyhtiön vahvistetut tappiot omassa verotuksessaan samalla tavalla kuin sulautuva yhtiö olisi voinut vähentää ne omassa verotuksessaan, jos vastaanottava yhtiö ja sen osakkaat yhdessä tai erikseen ovat tappiovuoden alusta omistaneet yli puolet sulautuvan yhtiön osakkeista.

Esimerkkitapauksessa C Oy ei ole omistanut B Oy:tä tappiovuosina 1999-2002, joten se ei saa vähentää B Oy:n tappioita omassa verotuksessaan sulautumisen jälkeen ja näin ollen se ei saa verotuksellista hyötyä sulautumisesta.

7. ESIMERKKEJÄ JAKAUTUMISESTA

Jakautumisen toteuttaminen

X Oy:n toimialaan kuuluvat vähittäiskauppa ja tuotteiden teollinen valmistaminen, jotka ovat erillisiä liiketoimintakokonaisuuksia. Ne toimitavat yrityksen eri toimipisteissä ja molemmilla on oma henkilökuntansa. Kumpikin toiminta on kannattavaa ja liikearvoltaan merkittävää. X Oy:n osakkeenomistajat haluavat erityttää vähittäiskauppatoiminnan omaksi yhtiökseen siten, että he itse pysyvät molempien liiketoimintakokonaisuuksien omistajina myös tulevaisuudessa, mutta X Oy ei kuitenkaan purkaudu. Miten jakautuminen olisi järkevintä toteuttaa tässä tapauksessa? (mukailtu: Ojala 6/2006.)

Jakautuminen voidaan toteuttaa elinkeinoverolain jakautumissäännösten mukaan kokonaisjakautumisena. Elinkeinoverolain säännöksiä kannattaa noudattaa, koska silloin jakautuvan yhtiön omaisuus siirtyy vastaanottaville yhtiöille verotuksessa vähentämättä olevista arvoista eikä jakautuvalle yhtiölle tule jakautumisesta verotettavaa tuloa. Varsinkin silloin kun liiketoimintaan sisältyy merkittävä liikearvo, on verotuksellisesti edullista toteuttaa jakautuminen elinkeinoverolain säännösten mukaisella tavalla. Kokonaisjakautumisessa jakautuva yhtiö ei voi jäädä voimaan vaan se purkautuu yhtiöoikeudellisesti kokonaan. Vastaanottavat yhtiöt ovat yleensä uusia yhtiöitä, mutta osakeyhtiölain uudistuksen jälkeen vastaanottavana yhtiönä voi olla myös jo olemassa oleva yhtiö.

Hallituksen esityksen mukaisesti elinkeinoverolakia muutettiin 1.1.2007 siten että myös osittaisjakautuminen tuli mahdolliseksi. Näin ollen jakautuminen voidaan toteuttaa myös X Oy:n osakkeenomistajien toiveiden mukaisesti niin että vain toinen liiketoimintakokonaisuus joka hallinnollisesti muodostaa itsenäisen toiminnan, eli omavaraiseen toimintaan kykenevän yksikön, siirtyy uuteen yritykseen ja siirtävä yhtiö jää edelleen voimaan entisenä yhtiönä. Jos jatkuvuusperiaatetta noudatetaan, jakautumisesta ei aiheudu veroseuraamuksia järjestelyn osapuolille. Osakkaita voidaan kuitenkin verottaa saadun rahavastikkeen osalta. Verotus lykkääntyy siihen ajankohtaan, jolloin siirtyneet varat tai vastikkeena saadut osakkeet luovutetaan edelleen.

Esimerkin mukaisessa tapauksessa olisi järkevintä toteuttaa jakautuminen osittaisjakautumisena, koska kumpikin toimiala, jota yritys harjoittaa, muodostaa oman liiketoimintakokonaisuutensa. Tällöin vähittäiskauppa muodostaisi oman uuden osakeyhtiön ja teollinen valmistus säilyisi alkuperäisessä yrityksessä, joka jää edelleen voimaan samana yhtiönä kuin ennenkin eli esimerkiksi sen Y-tunnus säilyy samana kuin ennen jakautumista.

Hankintamenon jakautuminen

Minna omistaa kokonaan G Oy:n osakkeet. Hän on ostanut ne aikoinaan 300 000 eurolla. G Oy jakautuu kokonaisjakautumisessa kahdeksi yhtiöksi M Oy:ksi ja N Oy:ksi. M Oy:öön siirretään kokonaisuudessaan yhtiön harjoittama liiketoiminta ja N Oy:öön yhtiön omistama liikekiinteistö. G Oy:n varat ja velat (oma pääoma) jakautuvat vastaanottavien kesken niin, että M Oy saa omasta pääomasta 400 000 euroa ja N Oy 150 000 euroa.

Liikekiinteistön tasearvo on 150 000 euroa. Alueen kehityksen vuoksi kiinteistön käypä arvo on kuitenkin huomattavasti suurempi. M Oy:öön siirrettävien nettovarojen arvo on käyvillä arvoilla mitattuna noin 444 500 euroa ja N Oy:öön siirrettävien nettovarojen arvo noin 1 185 336 euroa. Miten Minnan omistamien G Oy:n osakkeiden

*hankintameno jaetaan N ja M Oy:den osakkeiden hankintamenoksi?
(mukailtu: Ojala 6/2006.)*

Jakautuvan yhtiön osakkeiden hankintameno jaetaan vastaanottavien yhtiöiden hankintamenoksi pääsääntöisesti yhtiölle samassa suhteessa kuin yhtiölle siirtyvä nettovarallisuus. Jos yhtiöiden saamien nettovarallisuuksien suhde poikkeaa suuresti osakkeiden käyvästä arvosta, käytetään jakautumisperusteena osakkeiden käypää arvoa. Yleensä hankintameno jaetaan kuitenkin yhtiölle siirtyvien nettovarojen mukaisessa suhteessa, koska siirtyvien varojen käyvän arvon selvittäminen on suhteellisen vaikeaa. Käypien arvojen mukaista jakoperustetta käytetään yleensä tilanteessa, jossa jakautumisessa vastaanottavista yhtiöistä on tullut heti pörssi-yhtiöitä. Vastaanottavien yhtiöiden osakkeiden ensimmäisten noteerausten on katsottu osoittavan yhtiöiden siirrettyjen varojen käyvän arvon ja hankintameno on jaettu tämän perusteella osakkeille.

Esimerkissä jakautuvan yrityksen omapääoma jakautuu vastaanottavien kesken suhteessa 27,27 % - 72,73 % (M Oy: 72,73 %, N Oy: 27,27 %). Esimerkissä on tiedossa siirtyvien varojen käyvät arvot. Omaisuuden käyvin arvoin mitatut arvot jakautuvat kuitenkin päinvastoin eli M Oy: 27,27 % ja N Oy: 72,73 %. Minnan omistamien osakkeiden 300 000 euron hankintameno jakautuu samassa suhteessa kuin omaisuuden käypä arvo. Tällöin M Oy:n osakkeiden hankintamenoksi tulee 81 818,60 euroa ja N Oy:n osakkeiden hankintamenoksi tulee 218 181,40 euroa.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Uudistettu osakeyhtiölaki tuli voimaan 1.9.2006. Se mahdollistaa aidon pääomajärjestelmän nimellisärvottomuuden, joka taas helpottaa yritysjärjestelyiden, kuten sulautumisen ja jakautumisen toteuttamista. Suuria muutoksia sulautumisen ja jakautumisen osalta ei uusi osakeyhtiölaki kuitenkaan tuonut.

8.1. Osakeyhtiölain sulautumista ja jakautumista koskevat uudistukset ja niiden vaikutukset

Osakeyhtiölain uudistuksen tuomat mahdollisuudet sulautuvalle tai jakautuvalle yhtiölle ovat aika pienet. Suurin helpotus, jonka lakimuutos toi, on sulautumisprosessin käsittelyajan lyheneminen. Käsittelyaika lyheni, kun yksityisen osakeyhtiön ei tarvitse enää laatia välitilinpäätöstä aloittaakseen sulautumis- tai jakautumisprosessin ja velkojien kuulutusaikaa on lyhennetty neljästä kuukaudesta kolmeen kuukauteen.

Suurin sulautumiseen liittyvä muutos on se, että laki vaatii selvittämään sulautumissuunnitelmassa sulautumisen kirjanpitokäsittelyä. Sulautumissuunnitelmassa on aina annettava selvitys sulautuvan yhtiön varoista ja veloista sekä omasta pääomasta. Tämän lisäksi on tehtävä selvitys siitä, miten sulautuvan yhtiön tase-erät, esimerkiksi sulautumisvoitto tai -tappio kirjataan vastaanottavan yhtiön taseeseen. Lisäksi on annettava selvitys siitä, miten sulautuminen vaikuttaa vastaanottavan yhtiön omaan pääomaan muuten kuin osakepääoman muuttumisena. Näiden seikkojen lisäksi suunnitelmassa tulee uuden lain mukaan selittää menetelmä, jonka mukaan varat ja velat on tarkoitus arvostaa sulautumisessa, sekä esittää varojen ja velkojen arvostamisessa noudatetut periaatteet

Uuden osakeyhtiölain mukaan sulautumisvastikkeen voi antaa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille myös kokonaan muu taho kuin vastaanottava osakeyhtiö. Tämä tuo varmasti helpotusta vastaanottavan yhtiön rahoitukseen. Tällainen tilanne on yleisesti käytössä niin, että emoyhtiö antaa sulautumisvastikkeen sen yhtiön osakkeenomistajille, joka sulautuu emoyhtiön tytäryhtiöön.

Jakautumiseen liittyvä suurin muutos aiempaan osakeyhtiölakiin verrattuna on se että jakautuminen sallitaan nyt myös siten, että jakautuvan yhtiön varoja siirretään jo aikaisemmin perustettuun yhtiöön, jolla voi olla liiketoimintaa ja varoja, jotka

on hankittu ennen jakautumista. Aikaisemmin jakautuminen oli sallittua vain uuteen yhtiöön. Tämän uudistuksen keskeisimpiä vaikutuksia ovat, että jakautumiseen voi osallistua useampia yhtiöitä. Jakautumisen osapuolet voivat olla niin uusia kuin vanhojakin yrityksiä.

Uusi osakeyhtiölaki teki myös mahdolliseksi järjestelyn, jossa osakeyhtiö voi suunata maksuttoman osakeannin itselleen. Uudistuksen tarkoituksena on se, että tällaisia osakkeita voitaisiin käyttää vastikkeena yritysjärjestelyissä. Ei ole kuitenkaan aivan selvää täyttääkö tällainen järjestely Elinkeinoverolain jakautumissääntöjen vaatimukset ja koska oikeuskäytäntöä ja verosäädöksiä ei asiasta vielä ole, on turvallisempaa toteuttaa vastikkeena käytettävien osakkeiden osakeanti edelleen vasta jakautumisen yhteydessä.

8.2. Verolainsäädännön sulautumista ja jakautumista koskevat muutokset ja niiden vaikutukset

Sulautumista koskevat verolainsäädännön muutokset ovat vähäiset. Ainoa sulautumista koskeva muutos on, että elinkeinoverolainuudistuksen myötä sisaryhtiösulautumisessa, jossa sama omistaja omistaa sekä sulautuvan että vastaanottavan yhtiön koko osakekannan, sulautumisvastiketta ei edellytetä annettavaksi.

Osakeyhtiölain mukaan osittaisjakautuminen on ollut mahdollista jo aiemmin, mutta verolainsäädäntöön säännökset osittaisjakautumisesta saatiin vasta 2007 vuoden alussa. Nyt on osakeyhtiölle verolainsäädännöllisestikin mahdollista jakautua niin, että siirtää yhden liiketoimintakokonaisuuden toiselle osakeyhtiölle ja jättää muut liiketoimintakokonaisuudet itselleen. Osittaisjakautuminen voidaan näin ollen suorittaa ilman välittömiä veroseuraamuksia.

Myös jakautuvan yhtiön tappioiden vähentämiseen tuli muutoksia, koska osittaisjakautuminen tuli mahdolliseksi. Verolainsäädännön mukaan aikaisemmilta vuosilta vahvistetut tappiot vähennetään jakautumisen jälkeen ensisijaisesti siinä yhti-

össä, joka jatkaa sitä toimintaa, jossa tappiot ovat alun perin syntyneet. Toisin sanoen tietyssä liiketoimintakokonaisuudessa syntyneet tappiot siirtyvät siihen vastaanottavaan yhtiöön, joka vastaanottaa itse liiketoimintakokonaisuuden.

Muutokset elinkeinotulon verottamisessa merkitsevät yrityksille mahdollisuutta tehdä aikaisempaa laajemmin yrityksen rakennejärjestelyjä ilman veroseuraamuksia. Tämä parantaa yritysten toimintaedellytyksiä ja helpottaa niiden investointien sijaintipaikkaa koskevaa päätöksentekoa. Yritysjärjestelyjen verotusta säännökset soveltuvat entistä suurempaan joukkoon ulkomaisia ja kotimaisia yrityksiä. Ilman veroseuraamuksia tapahtuvien yritysjärjestelymahdollisuuksien laajentuminen lisää myös erilaisia verosuunnittelumahdollisuuksia yrityksissä.

8.3. Yritysjärjestelyjen toteuttaminen ilman veroseuraamuksia

Elinkeinoverolain säännökset perustuvat Euroopan unionin yritysjärjestelydirektiiviin, jona tavoitteena on poistaa verotuksellisia esteitä yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiltä. Sulautumista ja jakautumista säädellään yritysjärjestelysäännöksillä. Kun säännöksissä asetetut edellytykset täyttyvät, yritysjärjestelyissä tapahtuvista omaisuuden luovutuksista ei aiheudu välittömiä tuloveroseuraamuksia. Vaikka säännöksiä sovelletaankin, se ei tarkoita kuitenkaan lopullista vapautumista veroista vaan säännösten avulla verotus lykkääntyy siihen ajankohtaan, kun yritysjärjestelyssä siirtyneet varat tai vastikkeena saadut osakkeet luovutetaan edelleen. Kappaleissa 6 ja 7 (s.33–37) olen tuonut esille tapauksia siitä miten yritysjärjestelyt voidaan toteuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia.

8.4. Tutkimusprosessin kulku ja onnistuminen

Tutkimustyö alkoi aineiston hankkimisella ja siihen tutustumisella. Tein lähdeaineistosta muistiinpanoja, tiivistin ja selkeytin hankkimaani aineistoa. Aiheen rajaaminen tuotti hiukan ongelmia, mutta se selkiytyi kun tutustuin perinpohjaisesti

tutkimusaineistoon ja aloin hahmotella tutkimuksen runkoa. Kun lähdeaineisto oli koossa ja tutkimuksen runko valmiina, oli kirjoitustyö suhteellisen helppoa. Olen prosessin aikana koko ajan seurannut aiheeseen liittyviä uutisia ja uudistuksia ja päivittänyt tutkimustani niin, että se olisi ajantasainen valmistuessaan. Sain tutkimusprosessini valmiiksi elokuussa 2007, joten lainsäädäntöön sen jälkeen mahdollisesti tulevia muutoksia ei ole otettu tutkimuksessani huomioon.

Teorialähtöinen sisällönanalyysi sopi tähän tutkimukseen tutkimusmenetelmänä hyvin, koska aineistona oli käytettävissä ainoastaan kirjallista lähdeaineistoa. Sisällönanalyysi sopii hyvin tällaisiin tutkimuksiin, joiden tarkoituksena oli koota uusi ja vanha tieto aiheesta yhteen ja saada se siten ymmärrettävään ja yksinkertaiseen muotoon.

Tutkimus ei sinällään tuottanut mitään uutta tietoa sulautumisen ja jakautumisen verotuksesta, mutta se oli minulle itselleni oppimiskokemus, jonka kautta sain ammattitaitoa ja tietoa sulautumisen ja jakautumisen verotusta ja toteuttamista varten. Olen mielestäni onnistunut tutkimuksessani kohtuullisen hyvin. Olen pystynyt saavuttamaan itselleni asettamat tavoitteet tutkimuksessa ja aikataulullisesti. Olen pystynyt selvittämään asettamani tutkimusongelman ja antamaan vastauksia aiheeseen liittyviin kysymyksiin.

LÄHTEET

Blummé, N., Pitkänen, T., Raunio, M. & Äärilä, L. 2001. Yritystoiminnan uudelleen järjestely. Jyväskylä. KHT-Media Oy.

EVL 24.6.1968/360 Laki elinkeinotulon verottamisesta

Hakola, T. 2007. Yritysten veromuutokset vuonna 2007. Tilisanomat 1/2007, 17-19.

HE 2006/247 Hallituksen esitys

KHO 1999/4387 Korkeimman oikeuden ratkaisu

KILA 1253/1994 Kirjanpitolautakunnan lausunto

Koitto, J. 2006. Uuden osakeyhtiölain tuomia muutoksia. Tilintarkastus-Revision 5/2006. 54-65.

L 29.11.1996/931 Varainsiirtoverolaki

Mähönen, J., Säiläkivi, A. & Villa, S. 2006a. Osakeyhtiölaki käytännössä. Juva. Ws Bookwell Oy.

Mähönen, J. & Villa, S. 2006b. Osakeyhtiö II, Pääomarakenne ja rahoitus. Porvoo. Ws Bookwell Oy.

Ojala, I. 2006a. Verokoulu, osa 10: Sulautuminen verotuksessa [verkkolehti]. Tilisanomat, 5/2006. [viitattu 31.5.2007]. Lehti ilmestyy myös painettuna. Saatavissa: <http://www.tilisanomat.fi/lehti/article.p hp?catid=9&artid=173>

Ojala, I. 2006b. Verokoulu, osa 11: Jakautuminen verotuksessa. Tilisanomat 6/2006, 36-39.

OL 29.9.1978/734 Osakeyhtiölaki

OYL 21.7.2006/624 Osakeyhtiölaki

Siirkala, P. 2006. Osakeyhtiölaki & käytäntö. Helsinki. Yrityskirjat.

Soini, K. 2006. Sulautumisen kirjanpidollinen käsittely osaksi sulautumissuunnitelmaa. KPMG:n veropalveluiden tiedotuslehti Taxview. Lokakuu 2006 nro 3. 5-6.

Suojanen, K., Savolainen, M. & Sirainen, A. 2006. Opi yhtiöoikeutta lisää. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen Yrittäjät. Elinkeinoverotus. Uusi osakeyhtiölaki ja verotus. [verkkodokumentti]. Suomen Yrittäjät. 27.6.2007 [viitattu: 1.8.2007] Saatavissa: http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/www/uusioylaki_verotus

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Ladullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

TVL 30.12.1992/1535 Tuloverolaki

Ukkola, O. & Vilppula T. 2004. Yrityksen omistus muutoksessa: sukupolvenvaihdos, yhtiömuoto, verotus. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Verohallinnon ohje 206/345/2007 8.3.2007 Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen.